

Posaj

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopis se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštine proste. Telefon interurban št. 113.

135. števil.

Maribor, dne 26. novembra 1923.

Letnik XV.

Beograjsko pismo

Beograd, dne 25. novembra.

Stari Pašič boleha, menda je celo resno zbolel. — Beograjčani pravijo: «Protič ga zove!» O njegovi bolezni se govori razno. Gotovo je, da je Pašiča silno zdelala smrt Protičeva. Najodličnejši radikali so silili v Pašiča, češ, on je neposredni krivec prezgodnje Stojanove smrti. Slišijo se neprestano glasovi, da je «čiča baja» zgubil mnogo onega ugleda, kojega je poprej imel med narodom in odločilnimi politikami. Krčevito se še drži starega samo korupcionisti in zagrizeni Velesrbi. Do danes še Pašič ni zapustil sobe.

Te dni so se odkrile razne zakulisne stvari. Vlada na primer namenoma zavlačuje delovanje parlamenta. To se je videlo vsak dan. A dolgo nismo doznali, zakaj vladinovi nočejo intenzivneje delati. Danes pa opozicijski novinarji naglašajo, da je vlada storila sklep: Dokler francoska zbornica ne odobri vojnega — oboroževalnega kredita 300 milijonov frankov, tako dolgo pusti parlament životari. In te dni bo res francoski parlament razpravljal o tem, ali bi zaupala Francija kraljevini SHS tako velik kredit za oboroževanje. Po sedanji valuti bi to posojilo znašalo 300 krat 5 to je 1500 milijonov dinarjev ali 6000 milijonov kron. Zanimalo bo «Stražine» bralce, da je naša vlada sklenila predpogodbo s Francozi, da Jugoslavija tega posojila sploh ne dobi izplačanega v gotovini, temveč večinoma v starem vojnem materijalu. Francija nam pošilja stare kanone, puške, patrone in enako robo in bodo še obenem zaračunali star dolg, kojega dolguje vlada Franciji za vojne liferacije izza solunske fronte. Le nekaj malega bodo baje francoski bančni karteli izplačali Pašiču v gotovini. Tako brezvestne pogodbe sklepa naša radikalna vlada v času največje bede in izmožgavanja

Če bo Pašičeva radikalija še naprej tirala tako pogubno finančno politiko, nas bo res vse skupaj «vrag vzela».

Glede Reke je vlada že pred tedni napravila «zakupen» sklep, da se Reka prepusti Italiji, «da bo enkrat mir.» Pašič se je zadovoljil, kakor se je doznalo iz verodostojnega vira, da nam da Mussolini za dragoceno Reko par sežnjeve zemlje na kranjski in istrski meji. Za te malopomembne korekture je Pašič dal Italiji Reko v njih last. Vedno bolj sili v ospredje sumnja, da se Velesrb Pašič igra na enaki način z usodo slovenskih in hrvatskih «zemalja», odkar je dobil važno nalogo, da pri antanti baranta za naše meje. Zagonetka glede zapadne in naše severne meje je danes več ali manj razvozлана. Pašiču in njegovim Velesrbom nikdar ni bilo za čimvečjo pridelitev slovenske in hrvatske zemlje. Ze od prvega početka so se ti ljudje bali, da ne bi bilo preveč prečanskega življa v «osvojeni zemlji». Tako se polagoma odkriva strašna tragedija neodrešene zemlje in bratov, ki so ostali pod Italijani in Nemci.

Mesto Zombolj in okolico onstran Tise v Vojvodini je vlada prostovoljno zamenjala za par srbskih vasi. Nemci so se nekaj časa srdili nad vlado in grozili, grozili . . . A bil je prazen hrušč. Nemcem je vlada obljubila za Zombolj druge »koncesije». Tako so se nemški poslanci zopet zadovoljili. Menda so za Zombolj dobili poslanci Schauer, Krafft in Neuner enake koncesije, kakor tedaj, ko so mirno glasovali za 500 in 300 odstotno povišanje davkov. Tudi te zakulisne radikalno-nemške kupčije bodo še ob času odkrite.

Včeraj so nemški poslanci bili v avdienci pri notranjem ministru Vujičiču. Stavili so mu ultimatum: Dajte nam nazaj »Deutsches Haus« in drugo imovino nemških društev, pa bomo glasovali še naprej z vlado, magari za desetkratno povišanje davkov. A ako nam ne daste političnih in osebnih koncesij, pa gremo v opozicijo. Vrši se ostudna zakulisna politika kравje kupčije. Vse to se še bo bridko maščevalo nad Nemci in radikali. Iz tega tudi jasno sledi, da nemškim poslancem ni prav nič za to, da tudi nemški obrtniki in kmetje ne morejo prenesti strašnih novih davkov. Kaj njim mar, če mali obrtniki, trgovci in posestniki vsled finančnih bremen propadejo, samo da sme sedeti Schauer blizu Pašičeve milosti . . .

Pucljevi zemljinoradniki pomagajo parcelirati Slovenijo. Te dni so vložili interpelacijo, po kateri zahtevajo, da se čimprej izvrši strogo izvedba centralistične ustave. S tem je Pucelj v srbskem zemljinoradniškem klubu prodril s svojo idejo, da se je treba približati Pašičevi vladi. Zaželelo se mu je zopet po volovskih in drugih kupčijah.

Srbski poslanci, ki so se vrnili iz Poljske, ne morejo pojmiti, kako je Poljska tako katoliška država. Ti ljudje so si dosedaj predstavljali, da je vsaj pol sveta v pravoslavni cerkvi. Izražajo pa se sicer zelo povoljno o poljskih katoličanih.

Vojni minister general Pešič bo te dni odstopil. Postal je »beli roki« neljub. Na njegovo mesto pride general Kostić, odločen belrukec. Tako je tudi v naši armadi se usidrala ne samo korupcija, ampak oficirska politika. To bo vse upropastilo, če bo šlo tako naprej.

skočilo v ceni za 1—2 D pri kilogramu. Krompir stane 3—4 D kg, jajce 2 D, liter mleka 4—5 D.

Draginja v Beogradu raste. Meso je zadnje tedne po Beograjska bolnišnica je prenapolnjena. Kužne bolezni se širijo. Govoril sem danes z zdravnikom-poslancem, koji mi je rekel: Bojim se, da se bodo »zarazne bolezni« (kužne) razširile iz delavskih okrajev v osrednje. Vsak dan zboli od 1. novembra naprej po 15 do 30 ljudi na kužnih boleznih (škrlatica, difterija itd.).

Vreme je tu včeraj in danes silno toplo. Bila sta to uprav spomladanska dneva. O snegu ni tu ne duha in ne sluha. A v Sloveniji imate baje snega v obilici in mrzlo vreme. Tu v Beogradu in okolici sploh pade povprečno malo snega.

Politični položaj.

Odgoditev skupščine. Poslanec dr. Hohnjec se je razgovarjal s predsednikom skupščine Jovanovičem o delu parlamenta. Dr. Hohnjec je povdarjal, da mora biti ena prvih in glavnih točk v delovnem programu narodne skupščine izenačenje davkov. Drugod povsod se hoče vse unificirati, oziroma se je že unificiralo, samo na tistem polju, kjer bi se morala unifikacija najprej izvršiti, na polju davkov in raznih dajatev, vlada največja neenakost. Dr. Hohnjec se je do predsednika obrnil z željo, naj bi v tem smislu vplival na vlado, da čimprej predloži narodni skupščini zakonski predlog o davčni reformi in o popolnem izenačenju davkov po vsej državi. Ljuba Jovanovič je ob tej priliki obvestil dr. Hohnjeca, da namerava prihodnjo sejo narodne skupščine sklicati na dan 3. decembra t. l. Odgoditev parlamentarnih sej do 3. decembra je opozicija sprejela z velikim nezadovoljstvom.

Naša vlada in Bolgarija. Naša vlada se je odrekla 5. točki ultimata, ki je bil izročen Bolgariji dne 5. novembra, po napadu na vojnega atašeya podpolkovnika Krstiča in ker se zahteva materijalna odškodnina od Bolgarske preko stalnega mednarodnega razsodišča v Haagu. Z ozirom na to smatra naša vlada, da je incident s podpolkovnikom Krstičem zaključen, ker je bolgarska vlada v določenem roku zadostila vsem ostalim točkam našega ultimata. Zelja naše vlade je, da bi nemili dogodek z našim vojnim atašejem ne motil dobrih odnošajev med obema državama.

Oficirji in sodišča. Po svojem mnenju, da je vojska nad vsemi in pred vsemi, je hotela vlada spraviti oficirje brez vsake pravne naobrazbe v prizivna sodišča. V petek je začel zakonodajni odbor z razpravo o zakonu o sodnikih. Pri členu 3, ki govori o predsednikih in sodnikih apelacijskih in kasacijskih sodišč, je dr. Hohnjec odločno nastopil proti predloženemu tekstu zakona, po katerem bi lahko vojaški sodniki — oficirji v činu polkovnikov in podpolkovnikov brez sodnega izpita postali ne samo sodniki, ampak tudi predsedniki ten sodišč. Po daljši debati je bil ta člen toliko spremenjen, da se za vojaške sodnijske oficirje, ki bi naj postali člani kasacije kot referenti in vojaških zadevah, zahtevajo redne pravno-fakultetne študije in redni sodnijski izpiti.

Generalna razprava o proračunu je bila končana na petkovi seji finančnega odbora. V imenu Jugoslovanskega kluba je govoril poslanec Zebot. Konstatiral je, da je proračun fiktiven in da je posebno za prečanske kraje krivičen. Ostro je kritiziral vlado in posebno njeno politiko napram uradništvu in ugotovil, da je vlada reducirala slovenske oficirje, med njimi edinega slovenskega generala Maistra na zahtevo Nemcev. V posameznosti navaja krivice, ki jih vlada dela Sloveniji in po temeljiti kritiki celokupne vnanje in notranje politike vlade izjavlja, da Slovenci ne bomo prej mirovali, dokler se upravno in finančno ne ločimo od Beograda. Borbo za dosego avtonomije bomo poostriili in potencirali do končne zmage. — Pri glasovanju je bil proračun v načelu sprejet s 14 proti 12 glasovom.

Demokratski manevri za vstop v vlado. Demokrati menijo in se nadajo, da se radikali ne bodo mogli več obdržati na vladi ob ostri opoziciji in da bodo morali povabiti demokrate v koalicio. Da bi se to čim prej zgodilo, hočejo demokrati sedaj posebno ostro nastopiti pri razpravi o proračunu. Določili so že veliko število govornikov, da se razprava na dolgo raztegne in utruji ter užene radikalno vlado. Ker po poslovniku rok za budgetno razpravo ni določen, hočejo demokrati radikalne tako dolgo bombardirati, dokler jim ne napravijo prostora na vladi. Ostra demokratska opozicija pa ima tudi namen prikriti vse razpoke in razdore v stranki.

Tragedija miru.

Kakor je bilo veliko upanje, ki ga je človeštvo stavilo na konec vojne, tako veliko je sedaj razočaranje. Konec vojne ni odprl poti v novo boljše življenje in Evropa je z versajskim mirom zapadla v brezupno tragedijo. Odpravila je sicer precej monarhij, odšel je turški sultan, ruski car, avstrijski cesar in kralj, iz Nem-

čije s cesarjem vred okoli 23 kronanih glav itd., znala pa le ni oživotvoriti pravih principov demokracije. Odnajala je Ameriko v izolacijo. Zašla je v strašen kaos in stopila v novo ero barbarstva.

Do teh zaključkov je prišlo najnovejše književno delo o povojni dobi, ki pa ni izšlo v Nemčiji. Nemške učenjake in književnike ima svet opravičeno in neopravičeno za ogorčene pesimiste, ki napovedujejo vihar in točo, in vse, kar pride iz Nemčije, se smatra za pristransko. Ne, avtor te knjige, ki slika položaj Evrope v silno temnih barvah, ni Nemec, temveč slavni italijanski pisatelj Guglielmo Ferrero. Iz dežele, ki je vladana in zapeljana po fašizmu — izrazitemu nasprotniku prave demokracije, vstaja sedaj že drugi tožitelj evropskih grehov. Prvi je bil bivši italijanski državnik Francesco Nitti, ki je s svojo knjigo «Evropa brez miru» tudi ogorčeno obsodil versajski mir. Njima se pridružuje Anglež Keynes, ki je pokazal gospodarsko propadanje Evrope v «Ekonomskih posledicah miru» in kot četrti bo nastopil najbrž Lloyd George, od katerega se pričakuje knjiga «Ali imamo mir?» Gotovo je, da bo Lloyd George tudi nemilostno napadel francosko politiko, skušal bo pa tudi dati praktične nasvete za zmanjšanje «Tragedije miru», kakor se imenuje Ferrerovo delo.

To delo obsega celo kolekcijo člankov, govorov in gloski segajo deloma nazaj v l. 1919 in napovedujejo strahovite dogodke. Mnogo od tega se je že izpolnilo. Materijal Ferrerove knjige je deloma že od poprej poznan angleškemu in ameriškemu tisku. Pisatelj je najprej izdal «Dnevnik miru», kjer opisuje pogajanja v letu 1918, potem je pa opisal pod naslovom «Babilonski stolp» razne evropske konference. Iz vsega, kar je poprej pisal in kar sedaj na novo objavlja, se vidi, da ima pisatelj in učenjak poleg najobširnejšega gospodarskega in političnega znanja tudi mnogo proroškega duha.

Novembra leta 1921, to je dve leti po versajskem miru in skoro dve leti pred pohodom Francozov v Poruhrje, je pisal takole: Francija in Belgija sta primorani, držati skoraj milijon ljudi pod orožjem, ker je Nemčija razorožena. To je tisti paradoks, ki davi Evropo. Jaz sem že pisal in zopet ponavljam, da je ta enostavna resnica ključ do vseh sedanjih neredov. Versajska pogodba je napravila iz Nemčije državo pod zavezniškimi pretektoratom Italije, Anglije in Francije. — Nemčija je bila pred 7 leti vodilna sila sveta in če kdo misli, da se bo ta nacija udala ter postala Maroko treh sil, ki so med seboj nesložne in vsaka za sebe slabejša od nje, potem živi z glavom med oblaki. Nemčija bo prenašala ta protektorat tako dolgo, dokler milijon teh vojakov ogroža njene meje, pokorila se bo in tulila od besnosti. Ali kako dolgo bo Francija skupno z Belgijo v stanju, da drži milijon vojakov pod orožjem? Ze tedaj je Ferrero omenil pasivno rezistenco ter rekel: Priti v Nemčijo bo lahko za francosko in belgijsko vojsko, ali težko bo od tam oditi.

Ferrero ne pripisuje sami Franciji namene in nagibe za uničevanje Nemčije, temveč trdi, da si je že versajski mir postavil to nalogo. Pri vseh onih, ki so ta mir sklepali in narekovali njegove pogoje, ni bilo nobenega smisla za pravi mir, za odstranitev novih vojnih nevarnosti in povodov ter za obnovitev Evrope. Narekovalcem tega «miru» je napisal: Ta kongres je babilonski stolp nanovo sezidan na podnožju Montmartrea. — Napoleone je definiral francosko revolucijo kot idejo, ki bi lahko našla milijon bajonetov. Mi pa lahko to obrnemo ter definiramo svetovno vojno kot milijon bajonetov v iskanju ideje.

Posebno del knjige nosi naslov «Pridiga gluhim». Pisatelj resumira vse, kar se je zgodilo v štirih letih ter pravi: Gola resnica je, da ne vemo, kaj delamo. Neuki smo glede preteklosti, ne gledamo v bodočnost, nespособni smo živeti v sedanosti. Živimo izven dobe, izven razuma v sponah motne halucinacije.

Po svetu.

Končni izid bolgarskih volitev. Po zadnjih vesteh, ki jih je dobilo bolgarsko poslanstvo v Beogradu od svoje vlade, so ugotovljeni definitivni rezultati volitev v sobranje. Demokratski «zgovor» zvezzi z Radoslavovci je dobil 201 mandat, dočim odpade na opozicijo 46 mandatov. Podrobnosti o razdelitvi opozicijskih mandatov še niso dospеле.

Ogrska vlada in ogrski fašisti. Kakor znano je bil ogrski poslanec radikalnih nacionalistov ali fašistov Ulain aretiran, ko se je vozil v München, da se z bavarskimi in avstrijskimi fašisti dogovori radi skupno izvedenega državnega puča. Pri aretaciji so našli razne listine, ki ves sum in vso krivdo potrjujejo. Poslanca Ulaina so dvignili iz vlaka in odpeljali v Budimpešto, kjer so ga zaprli v udobno opremljene prostore, kjer so bili pro forma zaprti razni aristokrati povodom Karlovega puča. Vlada se je takoj začela hvaliti, kako zna energično nastopiti proti fašistom, dala je tudi v parlamentu na dnevni red ukinjenje poslanske imunitete po-

slanca Ulaina in še drugih, ki so zapleteni v njegovo afero, a vse to samo na videz, kakor vedo poročati razni dunajski listi. Ti listi čisto pravilno sklepajo. Na Ogrskem se še nobenemu šovinističnemu pučistu in teroristu ni ničesar zgodilo. Vsako postopanje proti njim je bilo samo pesek v oči. Drugič je bilo vladi grofa Bethlena še posebno potrebno, pokazati se strogo proti prevratnikom, ker se poteguje za mednarodno posojilo. Ogrski fašisti so napravili tudi to neumnost, da so pred francosko poslaništvo naložili nekaj bomb, ter se dali razkriti. Bombe niso eksplodirale in preiskava je dognala, da so nemškega izvora in sicer od onih, ki so se pošiljale med vojno v Bolgarijo in so še sedaj v rabi pri nemških, bolgarskih in ogrskih fašistih. Pri vsem tem mora ogrska vlada kazati strogost, poslancu Ulainu pa itak nič ne manjka v razkošnem zaporu. Ko je parlament glasoval o njegovi izročitvi, so se njegovi fašistovski tovariši zadržali popolnoma mirno. To gotovo radi tega, ker so dobili migljaj od vladne strani, da je vse samo igra in da se fašistom, kakor doslej, ne bo nič zgodilo. Fašistovsko nasilje uživa v Madžarski vso protekcijo vlade in ko so fašisti, aristokracija in oficirji pompozno in izživajoče slavili rojstni dan mladega dečka Otona Habsburg «kot dednega kralja Ogrske», je ministrski predsednik Bethlen dejal, da se proti temu ne da nastopiti, pač pa bo zabranil časopisje, ki hoče nasilni prevrat države. Ogrska, ki v krvi z največjo okrutnostjo duši vse klice po socialnih pravicah, pač neče videti v monarhistični propagandi nobenega prevratnega stremljenja.

Grški oficirji med seboj. V Eleusis pri Atenah je bil pred kratkim dovršen krvav proces proti onim oficirjem, ki so po starem vzoru grškega oficirskega zbora poskusili z revolucijo v prid grške dinastije. Vsi režimi Grčije so doslej gojili militarizem in zato so oficirji prevzeli vso politiko v svoje roke. Lani so se še posebno povzpeli na površje z obtožbo prevladajoče civilne uprave radi vseh neuspehov v vojni s Turčijo. Tedaj so bili vsi generali složni, obsodili, postrelili so več ministrov. V krvi rojeni oficirski režim je bil dolgo složen, potem se je pa po starih lastnostih soldateske kot so razbrzdanost, zdražljivost, zavist, pohlep itd. zopet razbil, ker so eni udarili na republikansko plat, drugi so se pa hoteli izkazati kot posebni zaščitniki dinastije. Prvi so bili močnejši in so druge, kakor poprej civilne državnike, posadili na zatožno klop ter so jih obsodili, kakor so poprej vsi skupaj obsojali ministre. Poročevalec, očividec beograjske «Politike» opisuje, kako je bilo na sodišču v Eleusis. Razprava se je vršila v veliko premajhni učilnici ljudske šole, spredaj zbor oficirskih sodnikov, pred njim množica obtoženih oficirjev, eni in drugi v sijanih, z ordeni preobloženih uniformah, potem pa zagovorniki in mešanica prič in poslušalcev. Glavna obtožnica sta bila generala Gargalides in Leonardopoulos, za njima par polkovnikov in majorjev, drugi pa sami nižji oficirji, ki so delali precej brezbrizne obraze, dobro vedoči, da bodo samo višji težko odnesli, dočim se jim ni hudega bati in se bodo lahko tudi v zaporu lepo okrenili po vetru, ki bo izgledal med soldatesko močnejši. V Grčiji je že tako, da mora biti oficir v politiki, če enkrat slabo vozi, bo vozil pač drugič bolje, odgovornost pa itak nosijo voditelji. Vojaško sodišče je oba generala, tri polkovnike in enega majorja obsodilo na smrt, vse druga pa na daljšo in krajšo ječo. Politika soldateske je pač popolnoma enaka roparstvu srednjega veka: danes skupaj, jutri nož na nož.

Demisija Stresemannove vlade. Na petkovi seji nemškega Reichstaga je bila z 230 glasovi proti 155 odklonjena od meščanskih strank vladne večine predlagana zapupnica Stresemannovi vladi. 7 poslancev se je glasovanja vzdrgalo. Dr. Stresemann je odšel takoj po glasovanju k državnemu predsedniku in mu predložil demisijo državne vlade. Po odklonitvi zapupnice vladi se je glasovalo še o predlogu socialnih demokratov glede ukinjenja izjemnega stanja. Predlog je bil odklonjen. Ob velikem odobravanju radikalcev desnice se je odklonil predlog komunistov, ki zahteva obtožbo veleizdaje proti Kahru, Ludendorfu, Lossowu in Hitlerju. Predlog je bil odklonjen s 193 proti 160 glasovom. Predsednik Loebe je bil pooblaščen sklicati državni zbor, ko bodo razčiščene posledice poraza Stresemannovega kabineta. — Drživni predsednik Ebert je dr. Stresemannovo demisijo sprejel ter mu poveril sestavo nove vlade.

Beleške.

Poskusimol Zagrebški list «Morgen» piše: poskusiti je več nego študirati, si misli beograjska vlada, ki je zapovedala notranjemu ministru, da naj pripravi za prihodnjo sejo ukaz za imenovanje zagrebškega in ljubljanskega velikega župana. Parcelacija Hrvatske in ukinitve pokrajinske vlade bi bila s tem izvršena. Sledili bodo uradniki, akti se bodo radelili, nove štampiljke se bodo naročile in centralizacija bo izpeljana. Vidovdanska ustava je uveljavljena, treba še samo paziti na kak ugoden trenutek in kraljevina SHS bo prekrščena v kraljestvo Srbov. Sanje Pašiča in njegovih drugov bi bile tem, potem uresničene. Tokrat je gonilni element notranji minister. On nima miru, dokler sedi v Zagrebu pokrajinski namestnik. Odstranitev banske časti se je gladko posrečila. Hrvati bodo tudi pokrajinskega namestnika preboleli. Da pa ne bodo preveč upili, pa se bo pokazal v Zagrebu skrajna mesto velikega župana njegov namestnik in Hrvati ga bodo smatrala za bana. Pri nas se lahko vse napravi. Izvedla se je agrarna reforma, kljub vsem tozadevnim protestom, uradniški zakon je kljub vpitju proti — zunaj in ukaz o imenovanju velikih županov se tudi lahko tiska. Vlada mora vse po-

skusiti. Ako pa izraste iz te poskušnje gospodarstvo, kakor v ministru za agrarno reformo, kojega so morali radikali sami grajati in hočejo ukiniti to ministru, v takih slučajih tega niso krivi mladinci, ampak kaj družega. Te preizkušnje v upravi so že ustvarile take zmede, da sploh ne moremo govoriti o kakem pravilnem upravnem delovanju. Preobložena ministru z nezadovoljnim in nezmožnim uradništvom, ki vsak dan sprejema bakšiš, to vse so uspehi beograjske državotvorne modrosti. Nikdo bi nič ne rekel, ako bi se vlado vedno ne svarilo, a Beograd noče nič slišati in sam vse najboljše vedeti. Nameravana razdelitev Slovenije in Hrvatske je zopet en tak slučaj. Kaj vse se je že govorilo in pisalo proti razdelitvi in centralizaciji; a Beograd se noče iz izkušnje nič učiti, vlada hoče vse poskusiti, akoravno v največje narodno škodo.

Kam gredo vojne odškodnine. Beograjske «pljačkaške» ali roparske poteze bo kmalu do dobra spoznal ves svet. Ropa in goljufa se brez sramu z nekako cinično odkritostjo. Doma se smeji vsaki kritiki, svarilu, protestu, pa tudi to jim nič ne de, če jih zunanji svet strmeč gleda pri najbolj umazanih poslih. Zastopniki raznih nemških tovarn, ki izdelujejo raznovrstno blago na račun vojnih odškodnin, hodijo okrog in vedo od prvega do zadnjega mnogo pripovedovati, kako Beograd goljufa in slepari. Če bi imeli vse to, kar se je v raznih nemških tovarnah že naročilo, izdelalo in tudi odposlalo na račun reparacij, bi bila naša država polna najmodernejših naprav. Kakor reparacijska živina ni prišla v SHS, tako tudi drugo blago ne pride, ker se že po poti po kraje in goljufivo razproda. Po Nemčiji prevzemajo raznovrstne SHS komisije naročeno blago, potem se pa vse dirigira proti švicarski meji, kjer že čakajo prekupci. Komisarji se vračajo polnih žepov nazaj, da zopet naročujejo, dirigirajo, prodajajo. Od tujcev se le izvemo, kaj se je vse naročilo na račun vojnih odškodnin in kaj ni nikdar videlo namenjenih SHS tal. Tako izdeluje neko znano nemško veleindustrijsko podjetje za našo državo kompletne naprave in opreme za raznovrstne strokovne šole, sedaj pa iščimo to po naši blaženi zemlji, ki ima Rade Pašiča za glavnega «računoizpitača». — Naročuje se v veliki meri, kar za po 120 strojarskih in mizarških šol in delavnic stroje in drugo opremo namenit. Sedaj se s tem orodjem stroji in mizarji po Švici, Italiji, Poljski, Češki, Rumuniji, Estonski in bogzna kje še vse, samo v Jugoslaviji ne, kjer se še to obrtno šolstvo uničuje, ki je od poprej ostalo. Z dragocenim blagom se goljufa in veriži pred očmi tujcev, kak beograjski «komisar» pa si menda še misli: Naj le gledajo premaganci, kako znamo mi zmagovalci! — Pri nesramni in drzni goljufiji si pač mnogi morajo misliti, kako dobro bi bilo, če bi lifrala kaka reparacija več tisoč vislic ter povabila nesramne korupcioniste.

Razdvojeni smo med seboj kakor cigani. Beograjska Pribičevićeva «Pravda» se pritožuje, ker so na zapadu Madžari močnejši kot mi. Madžari imajo na svoji strani za propagando cele lige. V italijanski, ameriški, angleške javnosti se oglašajo glasovi za zaščito madžarskih koristi. Ali je za Boga milega pri nas edino resnična državotvorna politika? Madžari so močnejši od nas. Rumunija nam vsiljuje ter narekuje svojo voljo. Čehi vodijo malo antanto in baš to je še edina sreča. Italija nam preti s svojim imperijalizmom. Bolgarija tudi uziva simpatije na zapadu. V Grčiji smo proti odločni narodni volji za monarhistično dinastijo. Doma v državi sami pa se kregamo in ravnamo med seboj kakor cigani. A kljub temu trdijo na merodajnih in odločljivih političnih mestih v Beogradu, da je edini pravec ciganske politike oni, ki čuva ugled države, koristi ter bodočnosti naše zemlje. Pribičevićeva «Pravda» vidi ravnokar omenjeno sedaj, ko je Pašič sam na vladi. A ravno tako je bilo tudi pod režimom Pašič—Pribičević.

Nekaj o prilikah prebivalstva v Makedoniji. Makedonsko prebivalstvo je razdeljeno na dve, po številu enaki skupini: muslimane in pravoslavne, ki se delijo z ozirom na narodnost v glavnem na Srbe, Bolgare, Arnavte ter Turke. Čistih Turkov je med muslimani 10 odstotkov in čistokrvnih Srbov je med pravoslavniimi nekaj več nego 10 odstot. Kar se tiče Arnavtov islamske vere so oni v Makedoniji brez dvoma avtohtoni element, ne gravitirajo nikamor, vse njihove zahteve napram gospodujočim elementom so osredotočene v klicu: Ne dotaknite se me, ne ubij in ne izropaj me! Na žalost treba ugotoviti, da se niti ta minimalna zahteva Arnavtov ne izpolnjuje in posledica tega je odmetništvo. Dokler bo postopal srbijanski občinski pandur in napolpiseni pisar s poštemim, čestitim in uglednim seljakom v Makedoniji slabše kot rimski patricij s svojimi sužnji, ne moremo od teh makedonskih sužnjev v 20. stoletju zahtevati ljubezni do države in niti ljubezni do rodne grude. Pod takimi razmerami postaja makedonsko prebivalstvo podivjano, sovraži vse, da celo lastno življenje. Gospodujoči element v Makedoniji — Srbijanci se niso nič naučili iz zgodovine.

Dnevne novice:

Poslanca Pušenjak in Žebot sta intervenirala pri fin. ministru radi pravilnika k zakonu o taksah glede ugodnosti za zadrage in za one, ki prevzamejo po starših posestva. Minister je priznal, da so v pravilniku razne pogoške, katere hoče popraviti in je prosil za tozadevne predloge. Poslanci so zainteresirali i Glavni Zadrugi Savez, da je radi oprostitev zadrug predložil ministru spomenico.

Pritožbe proti šefu socialnega oddelka v Ljubljani. Pred par dnevi se je v Beogradu mudila deputacija invalidskih organizacij, ki je pri ministru za socialno politiko dr. Pelešu protestirala proti načinu, kako je dr. Goršič sestavil predloge za redukcijo uradnikov. Depu-

tacija je predložila ministru obširno spomenico in obtožilni materijal proti celokupnemu delovanju dr. Goršiča. Ker so proti dr. Goršiču prispele na ministru pritožbe tudi z mnogih drugih uglednih strani, je minister izjavil, da bo uvedel strogo preiskavo. Bil bi že skrajni čas, da se energično nastopi proti nesocialnemu šefu socialnega oddelka pokrajinske uprave za Slovenijo.

Italijanske izmišljotine. Po raznih naših listih se je čitalo, da je občinski odbor v Vinkovcih v Slavoniji sklenil predlagati, naj se radi številnih roparjev in ropov proglasi preki sod, Italijani so pa te vesti pograbil ter tako pretvorili, kot da bi bila radi roparjev in drugih zločincev proglašen preki sod v Sloveniji.

Poročevalec «Tabora» in «Jutra» dr. Reisman postavljen na laž. Slamnatega dr. Reismana je silno grizlo, ker smo obelodanili vandalsko početje njegovega tasta in bivšega nemškutarja g. šolskega vodjo iz Gornje Polskave. Ker ni mogel storiti družega v obrambo zamorca Sabatija, se je po svoji že ukoreninjeni napredni navadi zatekel k čisto iz trte izviti laži. V «Taboru» in «Jutru» je objavil sledečo izjavo: «Izjava. Podpisani krajni šolski svet je v svoji izvanredni seji dne 18. nov. t. l. odločno obsodil gonjo in blatenje v «Straži», naperjeno proti našemu nadučitelju g. Jos. Sabatiju. Njegovo 34 letno šolsko delovanje poznano in tudi cenimo ter se s studom odvrčamo od zlobnih in lažljivih napadov v «Straži» napram njemu. Krajni šolski svet Gor. Polskava, dne 18. novembra 1923. Načelnik: Franc Pivec.» Koj, ko smo čitali zgoraj omenjeno izjavo, smo objavili v «Straži», da izjavi ne verjamemo in da je dr. Reisman zopet lagal. Na naše poizvedovanje po istinosti izjave smo prešli iz Gor. Polskave sledečo izjavo: «Na vaše vprašanje vam odgovorjam: V nedeljo, dne 18. novembra ni bilo pri nas nobene seje krajnega šolskega sveta. Po prvem sv. opravilu so se pač zbrali možje krajnega šolskega sveta v šolski sobi, da se posvetujejo radi šolske postrežnice. Ko sem jaz odhajal in za menoj možje, je poklical g. Sabati možje nazaj in jim pravil o krivici, ki se mu dela v «Straži». Podpisal pa ni nikdo ničesar, tudi načelnik sam ne, kar pričuje pridejana izjava. Seja ni bila sklicana, vabila se niso dostavila, zapisnika ni nikdo pisal, podpisal tudi nikdo ni. Podpis načelnika Franca Pivec je torej ponarejen, kar je kajznjivo». Ravnokar citirano izjavo nam je poslal ud krajnega šolskega sveta v Gor. Polskavi. Tej izjavi je priložil lastno-ročno podpisani načelnik gornjepolskavskega krajnega šolskega sveta Franc Pivec izjavo, ki se glasi: «18. novembra ni bilo na Gor. Polskavi nobene seje krajnega šolskega sveta in jaz nisem ničesar podpisal. Načelnik: Franc Pivec l. r.» Tako torej lažnjivec dr. Reisman, vaša falzificirana izjava je več nego rezanje prazne slame, to je laž, navadna goljufija in falzifikat podpisa. Ako mislite, da se bosta iz cele zadeve vi in vaš tast izmotala tako gladko, se motita presneto. G. dr. Reisman, za vas in vaše hudobije je že davno pripravljena zatožna klop!

«Občinska uprava», glasilo županske zveze za Slovenijo prične izhajati kot samostojen strokovni list v pouk županom, občinskim svetovalcem, odbornikom in tajnikom. Vse občine tem potom opozarjamo, naj takoj list naroče in pošljejo naročnino v smislu okrožnice županske zveze, ki so jo prejeli. Če hočemo braniti avtonomijo občin, moramo predvsem občine vzorno voditi. Ta namen hoče doseči ta list naših županov.

Občni zbor Slov. kat. akad. starešinstva bo v Celju dne 2. decembra ob 9. uri dopoldne v hotelu «Evropa». Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika, 2. Poročilo odbora, 3. Volitev, 4. Referat dr. Korošca, 5. Slučajnosti. Prošnja za polovično vožnjo je bila vložena, odgovora še ni. Upamo na povoljni odgovor. Kosilo skupno, siane 90 K. — Obvestilo treba poslati tovarišu dr. Ogrizku do sobote, dne 1. decembra najkasneje. Glede vožnje pride pravočasno objava! Tovariše opozarjamo, da bo skupna sv. maša pred občnim zborom. — Predsednik.

Misijonski tečaj za Slovenijo v Ljubljani dne 6. in 7. januarja 1924. Misijonski odsek 5. katoliškega shoda namerava izvršiti sklep katoliškega shoda, da priredi misijonski tečaj. Po celem svetu se kaže novo misijonsko življenje na misijonskem polju, prava misijonska pomlad. Dvajseto stoletje bo odločilnega pomena za preorientacijo velikih ljudskih mas v Indiji, Kini, Japanu, Afriki. Celo Afrika in Azija bo kmalu premrežena s prometnimi zvezami in evropska kultura se bo širila bliskoma po teh pokrajinah, ustanovljale se bodo šole, časopisi, tovarne. Tamošnji narodi si osvajajo tehnična sredstva in vso materijalno kulturo srednje Evrope. Nastane pa vprašanje, v kateri smeri se bo obrnila njihova duševna kultura. Tu moramo žalibog ugotoviti, da anglosaksonski protestantizem dela z vsvo silo na to, da prepoji s protestantovsko mislijo ves svet. Kako so pri tem požrtvovalni, lahko vidimo, če vemo, da so zbrali za misijone pred vojno petkrat toliko kot katoliki, zdaj po vojski, ko so protestanske dežele Anglija in Amerika najbogatejše, pa zbero v ta namen 500 milijonov frankov, mi pa po 20 milijonov, torej oni 25 krat toliko kot mi. Rimska stolica se dobro zaveda tega važnega trenutka. Zato Benedikt XV. in Pij XI. pozivata ves katoliški svet na novo delo za misijone. Tako je Pij XI. odredil, da se morajo duhovniki po vsem svetu organizirati v posebni zvezi «Unio cleri» za misijone, za ljudstvo morajo pa vse škofije obnoviti Družbo za razširjanje sv. vere. Temu oklicu so se že odzvali v Združenih državah, Belgiji, Holandiji, Franciji, Italiji, Španiji, Švici, Nemčiji, Poljski, čas je torej, da tudi Jugoslavija stopi v krog te velike, strokovne organizacije, tudi Jugoslavija mora ustanoviti «Unio cleri» in Družbo za razširjanje svete vere. Letošnja škofovska konferenca v Zagrebu meseca avgusta je že sprejela pravila za obe organizaciji in jih predložila rimski Propagandi, da jih potrdi. Slovesni začetek teh organizacij pri nas naj bo

misijonski tečaj, ki naj nam Slovencem da pobude in smeri za novo misijonsko delo. Spored naših misijonskih tečajev je sledeči: V nedeljo, dne 6. januarja 1924 ob 10. uri predavanje: Teološka utemeljitev misijonov in misijonsko delo med inteligenco. Popoldne ob 16. uri služba božja z misijonsko pridigo pri sv. Jožefu, nato pa skioptično predavanje. Zvečer misijonska predstava s prologom v Ljudskem domu. V ponedeljek, dne 7. februarja ob 9. uri predavanje: Misijonsko delo v družtvih ter misijonsko delo v šoli in cerkvi. Ustanovitev «Unio cleri». Popoldne ob 15. uri pa misijonsko delo med dijaki in akademiki ter misijonov sedanje stanje in delo v bodočnosti. Misijonsko delo je važno in lepo; zato prosimo že danes vse, ki se zanimajo za misijone, posebno oč. gg. duhovnike, učitelje, voditelje naših društev, naj si delo in čas tako uredijo, da se bodo mogli tečaja udeležiti.

Balkanizem pri nas! Iz Ormoža poročajo: Pri nas je zmanjkalo pred par dnevi po vseh trafikah tobaka. Ormoški glavni založnik Herg se je peljal v Ptuj h glavni zalogi. Tamkaj so mu dali tobak, zavil ga je v velik paket in vstopil v železniški vagon. Prišel je železniški žandar in ga vprašal, kaj da ima v paketu. Herg se je odrezal, da tobak in se je tudi legitimiral kot glavni založnik v Ormožu. Vse dokazovanje Hergu ni nič pomagalo, žandar mu je zaplenil tobak, odpeljal paket v Čakovec, g. Herg je izstopil v Ormožu praznih rok in še do danes mu niso vrnil tobaka.

Izvanredni vremenski pojav. Od Velike Nedelje poročajo: Na god sv. Cecilije dne 22. novembra t. l. zvečer ob pol 9. uri je tukaj močno bliskalo, grmelno in snežilo. Smer nevihte je bila od zapada proti izhodu. V tem času takih pojavov pri nas nikdo ne pomni.

Pozor občinam in splavarjem v gornjegrajskem okraju. Radi prošnje občine Bočna za legitimacije za splavarje se je interveniralo v ministrstvu saobračanja in tam dobilo obvestilo, da v bodoče ne treba nobenih prošenj več vlagati, temveč naj občina izstavi legitimacijo s sliko, katera se mora overiti pri generalni direkciji državnih železnic v Beogradu.

Agrarni hlev v Beogradu. Pri nas je marsikaj v neredu, a vse meje nerednosti je pa prekoračilo ministrstvo za agrarno reformo. Kaka kaos da je razpašen po tem ministrstvu, je najbolje razvidno iz dejstva: ko je hotel finančni odbor razpravljati o proračunu ministrstva za agrarno reformo, ni prišel na sejo niti minister, niti kak zastopnik ministrstva. Ob tej priliki se je izneslo marsikaj proti temu ministrstvu in čudno — najhujša obsodba so izrekli radikali sami. Predsednik sekcije radikal dr. Grgin je izjavil, da bi bilo najbolje, ako se to ministrstvo sploh ukine. Morala bi se vzeti v roke največja metla, da bi se razgnalo to ministrstvo, ki si dovoljuje pod homogeno radikalno vladno same nerednosti in protizakonitosti. To ministrstvo si je že davno osvojilo pravec: da so agrarni spori strankarska zadeva. — Razen tega počenja v tem ministrstvu vsak, kar se mu zljubi. Akti iz leta 1919, ki se nanašajo na Makedonijo, še do danes niso rešeni. To ministrstvo naravnost ovira obdelovanje zemlje, ker pošilja na primer v Bosno same srbijanske politike kot agrarne uradnike, ki nimajo niti pojma o agraru, kakor tudi sam minister Simonovič ne. Največje zlo v tem ministrstvu je njegovo postopanje z dobrovoljci. Sekcija finančnega odbora je ugotovila, da je dobilo v Banatu 20 tisoč dobrovoljcev zemljo, a od teh jo obdeluje samo 1 tisoč. Vsi ostali dajejo zemljo v zakup, ali kako drugače manipulirajo z njo. To pomeni, da je 250 tisoč oralov banatske zemlje brez vsacega pomena glede poljedelske produkcije. Pri razdelitve zemlje se je pač postopalo tako, kakor je trenutno najbolj kazalo ter koristilo radikalni stranki. Med dobrovoljce se je razdelila vsa zemlja, ki bi bila potrebna za občne narodne svrhe, kakor na primer občinski pašniki, a dali so jo dobrovoljcem, ker so računali, da bodo ti glasovali s stranko, katera jim bo dala zemljo. Kakor v Banatu se je postopalo glede agrarne reforme tudi v Sremu ter v Bosni. Celotno delovanje tega ministrstva je osredotočeno v tem, da se poljedelska produkcija čimbolj uničuje in ravno glede tega uničevalnega cilja je že to ministrstvo žalihog doseglo največ.

Soproga Daskalova v Beogradu. Iz Prage je prišla v Beograd vdova po umorjenem ministru in poslaniku Daskalovu, da čaka na konec praškega ponovnega procesa proti morilcu. Pokojni Daskalov ni zapustil nobenega premoženja in je vdova z dvoje otrok sedaj v težkem gmotnem položaju. Njen oče živi v Sofiji in vdova je dobila sedaj ob bolgarske vlade zagotovilo, da se lahko povrne v Sofijo in da jo bodo pustili pri miru. Z njo je prišla v Beograd tudi soproga Bojadžijeva, ki je bil ranjen povodom atentata na Daskalova. Bojadžijeva družina se misli nastaniti v Beogradu, kjer prebiva tudi Ivanov, ugleden član bolgarske zemljoradniške stranke.

Konjederec ustrelil človeka. V Banjaluki so našli te dni na ulici mrtvo truplo nečega Grahovca. Javnost je prepričana, da je Grahovec smrtno zadel banjaluški konjederec, ki strelja za bežečimi psi po ulicah. Pred ujedinenjem gotovo ni bilo v nobenem avstrijskem mestu dovoljeno, da bi preganjalec stekline sumljivih psov smel kar meni nič, tebi nič streljati po obljudenih ulicah.

Sprejemanje 10 dinarskih bankovcev drž. izdaje iz l. 1919 (takozvanih kovačev) po državnih blagajnah. — Finančna delegacija opozarja, da sprejemajo do vstevšega dne 1. februarja 1924 vse državne blagajne 10 dinarske bankovce drž. izdaje iz leta 1919 tudi za vplačila ob pogojih, ki so razvidni iz razglašene te delegacije št. A IV. 3570 z dne 1. septembra 1923, ki je objavljen v U. L. št. 84 z dne 8. septembra 1923. Do istega roka in ob sličnih pogojih pa državne blagajne v krajih, kjer ni podružnic Narodne banke, tudi posredujejo zamenjavo imenovanih bankovcev. Zamenjajo pa se ti bankovci lahko pri Narodni banki in vseh njenih podružnicah do vstevšega dne 10. junija 1924 le še pri Narodni banki v

Beogradu. Izza dne 11. junija 1924 izgubijo ti bankovci vsako vrednost in se ne bodo več zamenjavali.

Klišeje Pohorja, spodaj ležečih krajev, ali pohorskih znamenitosti, rabim za ilustracijo popisa o Pohorju, ki izide v Planinskem Vestniku. Služijo ob enem tudi kot reklamno sredstvo. Kdor kaj ima, naj pošlje na naslov Brunon Rotter, Maribor, Krekova ulica 5-I. ter se mu klišeji vrnejo po vporabi nepoškodovani.

Najlepše Miklavževo in božično darilo je «Mladinski koledarček 1924». Ima ljubke zamorske povestice in slike, ki razvesele vsako otroško srce. Sprejaj slika «Marija, Mati nedolžnosti». Stane samo 2.50 D, pri naročbi 12 izvodov eden povrh. Naročite ga takoj, da ne bo prepozno.

«Klaverjev koledar 1923» naj bi meli v vsaki hiši in družini. Ima poučno in zanimivo vsebino in slike iz afriških misijonov. Dekleta naj ne spregledajo članka «Poklic za naše hčere». Priporočamo plasti Marijinim družbam, da ga pridno razširjajo in naročajo v prid rešitvi duš naših nesrečnih črnih bratov, ubogih zamorcev. Stane samo 4 D, pri naročbi 12 izvodov eden povrh. Oba koledarčka se naročata pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Miklošičeva cesta 3.

Naprednjak ob Kongu. Igra v treh dejanjih. Spisala ga. Ledochowska, prevel dr. Rožman. Cena 3 D. Naslov naročbe kot zgoraj.

Našim čitateljem iz koroške strani se toplo priporoča novo domače podjetje, trgovina z mešanim blagom ljutomerskega rojaka g. Matka Seršen-a v Mariboru, Koroška cesta 39, ki vsled svojih nizkih cen in dobre postrežbe pridobiva vsaki dan večji krog zadovoljnih odjemalcev.

NAPADALCI NA CIRILOVO TISKARNO PRED SODIŠČEM.

Že dolgo ni javnost tako nestrpno pričakovala izid kakega procesa, kakor tega, ki se je vršil v petek, 23. in v soboto, dne 24. novembra. Pred mariborskim okrožnim senatom je sedelo na zatožni klopi 19 članov Orjune, ki so bili obtoženi, da so v noči od 10. na 11. februarja letošnjega leta izvršili napad na Cirilovo tiskarno v Mariboru in poškodovali več tiskarskih strojev.

Mariborska Orjuna je pri ustanovitvi naglašala svoje nacionalno, nadstrankarsko stališče, toda kmalu je zajadrala v demokratske vode ter postala navadna štafaža demokratske stranke. Mesto, da bi nastopala v mestu proti Nemcem, je začela boj s SLS in ker so glasila naše stranke, zlasti «Straža» in «Gospodar» razkrinkali Orjuno kot organizacijo demokratov, v kateri se zbirajo najtemnejši elementi sumljive preteklosti, je sklenila Orjuna maščevanje. V nameri, da zabrani tiskanje teh listov je razbila tiskarske stroje v Cirilovi tiskarni. Mariborska policija je takoj osumila Orjuno, toda dokazati jej tega ni mogla. Še le na izpovedbo poštnega uradnika Gruma, ki je sam orjunaš, izdal storilce, je policija aretirala 19 orjuncev, ki so svojo krivdo tudi deloma priznali. Po večtedenskem preiskovalnem zaporu so bili izpuščeni, razpisana pa je bila proti njim razprava, ki se je po večkratnih preložitvah vršila petek in soboto.

Potek razprave.

Kazenski senat je bil sestavljen iz predsednika sodnega svetnika Guzelja in volantov dvornega svetnika Fona, višjega svetnika Stergarja in svetnika Zemljica. Državno pravdnitvo je zastopal dr. Zorjan. Izmed obtoženih 19 orjunašev je bilo pri razpravi samo 14. Med odošotnimi je Janko Tevžič iz strahu neznan kam pobegnil, Štoka služi pri vojaki v Mostarju, Stiplovšek in Pavičič pa nista prišla k razpravi. Na zatožni klopi so sedeli: Ivan Škerjanc, Emil Kobal, Zmagošlav Hren, bratje Peter, Anton in Juro Jurkovič, Stanko Bole, Adolf Ogrizek, brata Anton in Ivan Hlešč, Ivo Sušnik, Adolf Bregant, Mile Sertič in Andrej Vuga. Obtožence so zagovarjali «najodličnejši» mariborski «napredni» advokati: dr. Kukovec, dr. Rosina, dr. Šnuderl, dr. Slokar, dr. Boštjančič, dr. Müller in dr. Lipold. Obtožnica obtožuje 19 orjuncev in sicer inž. Vedernjaka, da je zasnoval načrt, ostale pa, da so napad izvršili. Ivan Hlešč še je poleg tega obtožen tatvine pri tvrdki «Balkan», kjer je bil zaposlen. Obtoženci so pri zaslišanju skušali dokazati svoj alibi, svoje prvotne izpovedbe pa so zavračali, češ, da so bili k priznanju od preiskovalnega sodnika prisiljeni. Nato se je vršilo zaslišanje prič, večinoma samih orjuncev, ki so skušali svoje tovariše oprati. Velika je bila radovednost vseh, kaj bo izpovedal glavna obremenilna priča Grum, radi katerega je bila že enkrat prej razprava preložena. Sedaj je prišel iz Zagreba, kjer se nahaja pri vojaki. Na glavni razpravi pa je odklonil pričevanje, češ, da bi bila to za njega sramota. S tem je dosegel, da sodišče ni moglo vsem obtožencem dokazati krivde. Precej pa je orjunaše obremenilo pismo predsednika Orjune za Slovenijo, lažiinženirja Kranjca in pa pismo, ki ga je pisalo tajništvo samostojnežev v Ljubljani svojemu zaupniku v Mariboru, inž. Vedernjaku.

Radi poznega časa, bilo je že ob sedmih zvečer, se je obravnavala preložila.

Drugi dan, v soboto se je razprava že vršila celo dopoldne, dokler ni sodišče izreklo obsodbe. Državni pravdnik je predlagal kazen, nato pa so govorili branitelji obtožencev. V zadevi napada na tiskarno so vsi predlagali oprostitev ter so skušali dokazati na podlagi izpovedbe prič alibi obdolžencev, ki so se baje v kritičnem času vsi nahajali na sokolski maškeraadi v Narodnem domu. Za Ivana Hlešča, ki se je pregrešil še radi tatvine in inž. Vedernjaka, pri katerem so našli nedovoljeno orožje, pa sta njuna zagovornika predlagala najnižjo kazn. Sodni senat se je posvetoval skoro dve uri, nakar je predsednik razglasil razsodbo: Obsojenih je šest članov Orjune, ki so v prvem za-

slšanju nekoliko priznali svojo udeležbo pri napadu. Janko Tevžič je obsojen radi napada na tiskarno na 6 mesecev, Stanko Bole, Adolf Ogrizek in Anton Hlešč na tri in Ivan Sušnik pa na dva meseca ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem dvakrat na teden in eno temnico enkrat v 14 dneh. Ivan Hlešč je obsojen radi tatvine pri «Balkanu» in radi napada na tiskarno na 6 mesecev poostrene ječe, inž. Albert Vedernjak pa na 100 D kazni radi posesti prepovedanega orožja. Vsi drugi obtoženci so oproščeni. Obsojenim se vstaje v kazem preiskovalni zapor, ki so ga odsedeli v spomladi. Plačati pa bodo morali škodo, ki jo ima tiskarna in ki znaša 39.315.50 D in stroške sodnije, ki znašajo približno ravno toliko. Branitelji obsojencev so vložili proti obsodbi priziv.

Našemu poročilu o zločinu na Cirilovo tiskarno moramo pripomniti še sledeče: javnost ni ogorčena, kakor laže dr. Reisman po «Jutru» radi drakonične obsodbe zločina, ampak ker sta zagovarjala orjunce bivši minister in voditelj JDS dr. Kukovec in kakor sam rad sliši, starostni slovenski mučenik, narodni bojevnik ter voditelj dr. Rosina. Pri napadu na Cirilovo tiskarno ne gre za zagovor res nacionalistične lahkorniselnosti, ampak za lopovski zločin nad podjetjem, ki se je edino in neustrašeno skozi desetletja borilo proti nemštvu in je baš tedaj, ko je g. dr. Rosina strahopetno zanemarjal dolžnosti poslevodečega podpredsednika Narodnega sveta v Mariboru, noč in dan delalo in tudi v glavni meri pripomoglo, da je Maribor postal jugoslovanski. Ogorčenje radi zagovora zločina nad Cirilovo tiskarno pa ne vlada radi nastopa dr. Kukovca in Rosine samo med klerikalnimi krogi, ampak med vsemi, tudi med naprednimi, kojim slovenstvo in delo za obrambo slovenstva ni samo fraza kot je dr. Kukovcu in dr. Rosini. To mnenje javnosti naj si zapomnita dr. Kukovec in dr. Rosina in uvidela bosta, da so njune zasluge za slovenski narod ravno tako ničeve kot na primer histeričnega zagovornika orjunskega zločinca dr. Šnuderla, ali vsestransko kratkovidnega dr. Lipolda!

NAROČNINA «STRAŽE» ZA L. 1924.

«Straža» stane celo leto	80 Din.
pol leta	40 Din.
četrt leta	20 Din.
mesečno	7 Din.

Naročnina se naj pošlje na upravništvo «Straže» v Mariboru. Najboljše je, da se vsak poslužuje položnice.

Iz Maribora.

»Reklama« za dr. Šnuderla. Včerajšnja »Orjuna« objavlja, da je oblastni odbor Orjune v Ljubljani izključil predsednika mariborske Orjune Reharja iz organizacije, razpustil mestni odbor Orjune v Mariboru ter imenoval komisarjem brata dr. Šnuderla. Dr. Šnuderl je kazenski zagovornik in je torej sedaj poglavar mariborskih orjuncev, ki so si doslej že privoščili toliko zločinov, da jih je vodstvo Orjune samo razpodelo in glava žalostnega preostanka mariborske Orjune je histerični g. dr. Šnuderl. Vsi oni, ki rabijo kako pravno pomoč, si bodo ime orjunaškega zagovornika in komisarja Orjune dr. Šnuderla dobro zapomnili. Kako dobra reklama, da je Orjuna za odvetniško pisarno, se naj g. Šnuderl informira pri svojem kolegu dr. Jancu.

Občni zbor Zgodovinskega društva v Mariboru. V petek zvečer, dne 23. novembra t. l. se je vršil v mali kazinski dvorani 15. redni občni zbor Zgodovinskega društva v Mariboru. Predsednik g. prof. dr. Kovačič je v svojem otvoritvenem nagovoru obrazložil, zakaj ima Zgodovinsko društvo ob svoji dvajsetletnici še le 15. redni občni zbor, kazal na sicer ovirano, a vendar plodonosno delo društva, obenem pa tudi narisal še velikanosno delo društva za raziskovanje najstarejše in starejše zgodovine ozemlja mariborske oblasti, da se popolnoma razjasni še marsikatero zgodovinsko dejstvo. Še bolj kot dosedaj se mora pritegniti tudi narodopisje, ki je pomožna zgodovinska veda. Posebno mladina se mora pridobiti za zgodovinsko delo, da bodo ojačila in nadomestila vrste dosežanj delavcev. Žalibog smo skoraj popolnoma prepuščeni samopomoči ravno tukaj, kjer zahteva čast in potreba naroda, da ne omagamemo. Namesto obolelega tajnika g. dr. Strmšeka je poročal prof. dr. Glaser o notranjem društvenem delovanju, katero se bode še le prav zrcalilo in spoznalno v stvarnem pregledu «Časopisnih» člankov, katerega namerala izdati društvo v 20. letniku svojega glasila. U. predsednik je namesto odsotnega blagajnika podal kratko sliko precej žalostnega gmotnega stanja, ko društvene publikacije same več stanejo, kakor letna članarina znaša. Zato je odbor predlagal za prihodnje leto zvišanje članarine na 40 dinarjev, kar je občni zbor soglasno odobril. Ravno tako soglasno je zbor tudi sprejel odborov predlog, da se imenujeta dva nova častna člana: znani hrvatski svetovnoznan arheolog mlg. Ivan Bulič in naš ožji rojak praški profesor dr. Matija Murko, ki je od početka društva do danes v ožjem stiku z Zg. dr. — Udeležba pri obnem zboru Zgodovinskega društva, ki je pri nas edino strogo znanstveno društvo je zopet pokazala, kako malo ima naša inteligenca smisla za znanstveno delovanje vobče, posebno pa še za tako eminentno kulturno delo, katero si je nalozilo naše Zg. društvo, ki je pri nas edino strogo znanstveno društvo. Potem ni čuda, da tudi vlada omalovažuje društveno stremljenje in ga ne podpira, kar vsi naši sovražniki z velikim veseljem in zanimanjem opazujejo in s tem dejstvom računajo.

Carinske konference v Mariboru. Generalna direkcija carin v Beogradu je odredila, da se imajo vršiti pri vseh carinarnicah I. in II. reda vsakih 14 dni po enkrat carinske konference med zastopniki trgovine, industrije in obrti na eni ter carinarnicami na drugi strani, da se po možnosti odpomore raznim nedostatom. V sporazumu s tukajšnjo glavno carinarnico se vrši prva taka konferenca v Mariboru v sredo, dne 28. t. m. ob 19. uri v prostorih državne trgovske šole na Zrinjskem trgu, h kateri so vabljeni vsi odbori trgovskih gremijev, Zveze industrijcev in obrtnih zadrug. Kdor izmed trgovcev, industrijalcev ali obrtnikov ima napram carinarnici kake pritožbe ali želje, naj jih odda pisмено najkasneje do srede popoldan (na deželi pred odhodom delegatov) odborom omenjenih organizacij, oziroma v njih pisarnah. To vabilo velja seveda za vse strokovne organizacije v mestu in na deželi, ker se vrši ta konferenca v področju mariborske oblasti samo v Mariboru in Celju. Natančnejši podatki o carinskih konferencah so podani v Trgovskem listu št. 137.

Smrtna kosa. Danes je umrla ob 2. uri zjutraj v javni bolnici gospa Matilda Rutnik, rojena Plepelec, soproga gospoda Jakoba Rutnik. Pogreb blage pokojnice se vrši, dne 28. t. m. ob 2. uri popoldne iz mariborske bolnice na pokopališče v Pobrežju.

XII. redna seja mestnega občinskega sveta mariborskega se vrši v torek, dne 27. novembra t. l. ob 19. uri s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedstva. 2. Predlogi in vprašanja. 3. Proračun za leto 1924.

XIX. redni občni zbor Kat. slovenskega izobraževalnega društva v Studencih pri Mariboru se vrši v nedeljo, dne 2. decembra t. l. ob 4. uri popoldne po večernicah v društveni sobi, Pri cerkvi št. 1. Dolžnost članov in članic je, da se istega polnoštevilno udeleže. — Odbor.

Prevzete dela pri mestni občini. Obrtniki mariborskega mesta, ki želijo prevzeti tekoča dela pri mestni občini za leto 1924 se vabijo, da predložijo s 25 dinarskim kolekom opremljenem prošnje ob navedbi enotnih cen do 4. decembra 1923, 12. ure v vložišču mestnega magistrata. Ponudbe je oddati v zaprti kovrti z napisom: «Ponudbe za tekoča dela 1924». Enotne cene je označiti v izkazu za tekoča dela, katerega je priložiti k prošnji. V prošnji se mora izrecno navesti, da je ponudnik pri mestnem stavbenem uradu razgrnjene pogoje že pregledal in iste v polnem obsegu priznal. Mestni občinski svet si pridržuje pravo izvolitev ponudnikov, ne da bi bil vezan na nižjo ponudbo ali na oddajo dela po turnusu.

Dečje okrevališče v Topolšici. V Topolšici se urejuje za siromašno tuberkulozno deco celoletna odprta ležalna lopa z 20 posteljami. Sprejemali se bodo tja otroci obojega spola v šolski dobi z vsemi lažjimi vrstami tuberkuloze. Polovica mest in sicer 5 brezplačnih in 5 znižanih, to je po 10 D na dan, bode stalno na razpolago za deco, ki jo ima v evidenci antituberkulozni ambulatorij v Mariboru, Stolna ulica 5. Urediti se da sprejem otrok tudi tako, da se plačuje za vsakega otroka po 5 D na dan. Da se upoštevajo samo taki otroci, ki so res radi ubožnosti potrebni, da se jih prevzame v Topolšico, prosi predsedstvo Protituberkulozne lige v Mariboru, da se prijavijo taki otroci ambulatoriju, ker se mora izvesti pred oddajo vse potrebne poizvedbe o okolščinah otroka.

Izjava v zadevi Ščekiča — imamo od poročevalca povodom sodnijskega poravnanja konkurza. Tozadevno se notica popravlja.

In ni bilo dvoma, da je taka ali enaka misel hodila tudi Percyju po možganih, kajti nevarno so se mu zablščale oči pod kašatimi obrvmi, če so slučajno ošinile drobno postavico Chauvelinovo, ki se še vedno ni do dobrega opomogel od svojega iznenadenja in je le navidezno mirno užival svojo juho.

Toda drzni vodja tolikih z nedosežno pretkanostjo izvedenih pobegov je bil vse preveč previden, da bi se spuščal v taka nepotrebna in dvomljiva podjetja. Morebiti so bili vohuni v gostilni ali kje v bližini, morebiti je bil Brogard Chauvelinov zaveznik — Na prvi Chauvelinov klic bi utegnili pridreti v sobo dvajset njegovih pomočnikov in prijeli bi ga in zvezali, še preden bi se mogel braniti ali pa posvariti begunce.

In tega ni hotel tvegati. Prišel je, da pomaga beguncem, da jih spravi čez mejo. Dal jim je častno besedo in izpolniti jo je hotel.

Zato je ravnodušno srebal svojo juho, trapasto in dobrovoljno besedičil, — vmes pa gotovo delal načrte, kako se bo izmuznil. In uboga Margareta je gori v svoji sobici premišljevala in si trla glavo, kako bi mu pomagala, hrepenela je po njem in trpela smrtne muke —

«Nisem vedel, je pravil Blakeney s šaljivo dobrodušnostjo, «da ste — e-hm — v višjih redovih, — he he he —!»

«Jaz — e — hm —», je ječjal Chauvelin. Hladnokrvnost in brezstidnost njegovega nasprotnika ga je spravila popolnoma iz ravnotežja.

«Ampak — bežite no —! He, he he —! Spoznal bi vas! Kjerkoli!» Percy si je natočil nov kozarec vina. «Četudi sta vas lasulja in klobuk nekoliko spremenila —!»

«Mislite —?»

«Kajpak, he he he —! Take reči človeka zelo izpremenijo! Ampak oprostite —! Saj mi ne zamerite mojih opazk —? Neolikano tole, zelo neolikano, če človek dela opazke. Ne zamerite, kaj ne da ne?»

«Ne ne, nikakor ne —! Hm —. Upam, da se gospa Blakeney dobro počuti?» je naglo spremenil Chauvelin predmet razgovora.

Blakeney je premišljeno izpraznil krožnik, izpil vino in zdelo se je Margareti da je njegov pogled sumljivo šinil po sobi.

«Prav dobro! Hvala!» je odvrnil suho.

Nasial je molk in Margareta je napeto opazovala nasprotnika, ki sta doli pred njo kakor dva borca v areni merila svoje moči. Komaj deset metrov od nje oddaljen je sedel Percy, videla mu je polno v obraz. Ni več mislila na to, da bi ga posvarila. Človek, ki tako hladnokrvno sedi poleg svojega najhujšega sovražnika — tak človek ne potrebuje ženske pomoči!

In kaka slast je bila zanjo, opazovati svojega moža! O — sedaj ga je razumela! Tiste lene, sinje oči, ki so zrle tako zaspano, tisti bedasti smehlaj, ki ga je naredil tako trapastega, — kako dobro je opazila pod to krinko njegovega močnega, silnega duha, njegovo neuklonljivo voljo, neugnanega junaka, «Dušico», ki so ga ljubili njegovi prijatelji in so se ga bali njegovi sovražniki. «Devetnajst nas je pripravljenih, da damo življenje za svojega voditelja», ji je pravil Andrej. In ko je opazovala njegovo široko, mogočno vzbočeno čelo, sinjemodre, globoke, pa presunljive oči, orjaška pleča, kako dovršeno je igral svojo vlogo zaspanega beba in skrival za njo vso svojo neprekosljivo iznajdljivost in čudovito bistroumnost, svojo skoraj nadčloveško moč svoje volje, — tedaj je razumela vpliv, s katerim je vladal nad svojimi ljudmi, oboževanje, s katerim so častili «Dušico» člani «lige» in vsi, ki so ga poznali. Ali ni tudi njeno srce pod-

leglo temu mamečemu čaru, ali ni tudi nje prisilil, da ga je ljubila, oboževala —!

Zaman je skrival Chauvelin svojo razburjenost pod običajno vljudnostjo. Že parkrat je nepotrpežljivo pogledal na uro. Desgas je moral vsak čas priti. Še par minut, in predrzni Anglež bo varno v pesteh najzanesljivejših Jutley-jevih ljudi.

«Ste na potu v Pariz, kaj?» je vprašal malomarno.

«Oh ne —!» se je nasmejal Blakeney. «Le v Lille potujem. Pariz ni zame! Presneto neprijeten kraj, tisti Pariz, posebno ob tem času, — kaj, gospod Chaubertin, — e-hm hočem reči Chauvelin? Oprostite!»

«Pariz ni neprijeten kraj za angleškega gentlemana kakor ste vi, gospod Blakeney!» je odvrnil Chauvelin zbadljivo. «Za človeka, ki se ne vtiče v zadeve republikanske vlade —.»

(Dalje prihodnjič).

Lepo posestvo na prodaj. Posestvo leži v Loki št. 23 blizu Frama (pol ure od farne cerkve). Posest meri 4 orale, ima, hišo, gospodarsko poslopje in svinjski hlev. Posestnik lahko redi 2 govedi in 5 svinj. Na posesti je zelo lep sadovnjak (jabolke in hruške), sadovnjaka se drži lep kostanjev gaj. Naslov pove upravištvo. 1223 3-1

Velika železna peč na prodaj. Peč je posebno prikladna za pisarno. Lastnik peči stanuje, Orožnova 5. 706 3-1

Premog za kurjavo prodaja po zelo znižanih cenah radi izpraznitve skladišč trvdka INTERCONTINENTALE Maribor, Meljska cesta 10.

Posestniki avtov pozor!

Avtoobroči se pripenjajo in odpenjajo hidravlično pri

IVANU SIRAK

Maribor, Pobrežka cesta št. 15.

Somišljeniki inserirajte!

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, P. Z. Z. Z.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti,

po 6%

in stalnejše vloge po dogovoru.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevdel Paulus.

«Dovolite — Chauvelin.»

«Oprostite, — tisočkrat prosim, oprostite —! Eh da, Chauvelin, — seveda! E-hm tale francoska imena —! Nikdar se jim človek ne more prav privaditi!»

In mirno je zajemal svojo juho in obraz se mu je zadovoljno rezal, kot bi ne bil po druga prišel čez «Rokav», kot da se naje francoske juhe v umazani Brogardovi gostilni v družbi svojega najhujšega sovražnika.

«Zakaj ga neki ne pobije na tla kar tule —?» se je čudila Margareta.

Inserirajte!

„ITO“

najboljša

zobna krema

422 Dobi se povsod. 10-1

DRVA

remog

OYES

koruzo

opeko

trgovsko opravo, auto, ši-

valni stroj, voz prodaj

OSET ANDREJ

Maribor, Aleksandrova 57

Telefon 88.